

TARIM EKONOMİSİ BİLİMİNE GİRİŞ

Tarım ekonomisi terimi isminden de anlaşıldığı gibi ekonomi ilkelerinin tarıma uygulanmasıdır. Buradaki tarım ve ekonomi kavramlarını açıklamak faydalı olacaktır.

Tarım; Toprağı ve tohumu kullanarak bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi ve bunların işlenerek yarı ya da tam mamul hale getirilmesi işlemidir. Bir ülkenin ekonomisini oluşturan faaliyet kollarına ekonomik sektörler denmektedir. Bu sektörler başlıca tarım, sanayi ve hizmetler olmak üzere 3'e ayrılmaktadır. Bazen inşaatta bu sektörler içerisinde ayrı kalem olarak yer alarak tarım, sanayi, hizmetler ve inşaat olarak 4'e ayrılmaktadır

Tarım sektörü kendi içerisinde üç alt sektöre ayrılır:

1. Bitkisel Üretim: Üretim faktörlerini optimum kullanarak bitkilerin hastalıklardan, zararlılardan ve yabancı otlardan korunarak en uygun ve kaliteli bitkisel üretimi amaçlamaktadır. Tarla bitkileri, bahçe bitkileri, endüstri bitkileri, çayır ve meralar, meyvecilik, sebzecilik, bağcılık, biyoteknoloji, ekonomi, ekolojik tarım, toprak durumu, bitki hastalıkları ve zararlıları ile bunlara karşı savaşım yöntemleri ekonomik olarak ele alan üretim dalıdır.

2. Hayvansal Üretim: Hayvansal üretimde en uygun girdi kullanımı ile en uygun üretimi gerçekleştirmek için yapılmaktadır. Büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı, arıcılık ve ipek böcekçiliği ve su ürünleri yetiştiriciliği olmak üzere başlıca beş dala ayrılmaktadır. Bu beş dalda hayvan yetiştirme, hayvan besleme, hayvan ıslahı, hayvancılıkta mekanizasyon, ekonomi ve istatistik, biyoteknoloji, hayvansal ürünler ve işleme teknolojisi, pazarlama gibi konular ele alınmaktadır.

3. Tarım Teknolojisi: Tarımsal yapılar ve tarım makinelerini içeren gruptur. Tarım arazisinin yapısını inceleyerek teraslama, düzeltme işlemlerini planlamak, sulama ve fazla suyun süzülmesi için gerekli yapıları planlamak, ahır, ağıl, gölet, sera inşaatı için planlar hazırlamak ve yapımını denetlemek, tarımsal üretimde kullanılan alet ve ekipmanları tasarlamak üretim sürecini denetleme kısımlarını içermektedir.

Ekonomi; Kıt kaynaklarla sonsuz olan insan ihtiyaçlarının en uygun şekilde nasıl tatmin edileceğini inceleyen sosyal bir bilim dalıdır. Bilindiği gibi doğada var olan çeşitli kaynakların tümü, doğada bulunduğu biçimde insanların ihtiyaçlarının tatmininde kullanılamazlar. Bu kaynakların çoğunluğunun, belirli bir üretim süreci sonunda insanların kullanımına sunulmaları gerekir. Ayrıca, bu mal ve kaynaklara sahip insanların, bütün ihtiyaçlarını bu mal ve kaynaklarla karşılamaları olanaklı değildir. Tüm insanların, bütün

isteklerinin anında ve tamamıyla karşılandığı bir dünyayı hayal etmek bile, oldukça zordur. Çünkü toplumu oluşturan birey ve kurumların, insanlara haz ve tatmin veren farklı mal ve hizmetleri kullanma ve elde etme istekleri sınırsızdır. Buna karşılık insanların isteklerini karşılamaya yarayan mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılabilecek kaynaklar ise sınırlıdır. Dolayısıyla her toplum belirli derecelerde kıtlık sorunu ile karşı karşıyadır. İşte her toplumun değişik derecelerde karşı karşıya kaldığı bu kıtlık sorunu ile mücadele ekonominin konusudur.

Eskiden değişim aracı (trampa) malın malla değişimi iken günümüz ekonomisinde para değişim aracı olarak kullanılmaktadır. Para ekonomilerinde, özellikle bankacılık kesimi önem kazanmaktadır. Çünkü günümüzün gelişmiş ekonomilerinde, paranın en fazla ilişkilendirildiği kesimlerin başında, bankacılık kesimi gelmektedir. Ayrıca bankacılık kesimi, ekonomide kullanılan paranın belirli bir kısmını yarattığı için ekonomiye büyük etkisi vardır. Genelde bir ekonominin gelişmişlik düzeyi, hem ekonomideki çeşitli sektörlerin gelişmişliğine, hem de ekonomide var olan sermaye ve servet miktarına bağlıdır.

İnsan ihtiyaçlarının sonsuz olması ve bu ihtiyaçları karşılayacak kaynakların ihtiyaçlara oranla sınırlı olması nedeniyle; insanlar çeşitli alternatifler arasında bir tercih yapmak zorunda kalmaktadır. Bu nedenle ekonomi, bir tercih bilimidir.

İhtiyaçları giderebilen mal ve hizmetlerin hemen hemen tümü, insan emeği (işgücü) ve sermaye gibi faktörlerin müteşebbis vasıtasıyla doğal kaynaklara uygulanması sonucu elde edilmektedir. Buda gösteriyor ki mal ve hizmetlerin kullanılması üretim faktörleriyle sınırlıdır. Örneğin, ağaç bir doğal kaynaktır, tek başına veya olduğu gibi, çoğu durumlarda, insan ihtiyacını karşılamaz. Ancak insan emeği ağacı bazı makine ve yardımcı maddelerle işleyerek insan ihtiyacını gideren masa, dolap, kapı ve benzeri gibi mamuller biçimine dönüştürülebilir. Yine toprak bir doğal kaynaktır. Tek başına insanları doyuracak buğdayı veremez. Buğdayın elde edilmesi için toprak yanında insan emeğine, tohumla, çeşitli ilaçlara ve toprağı sürüp eken makinelerle (sermayeye) ihtiyaç vardır.

Karşılanmadığı zaman kişilere acı ve üzüntü, karşılandığında ise mutluluk (haz) veren duyguya ihtiyaç adı verilmektedir. İhtiyaçlar zorunlu (fizyolojik) ve kültürel (ikincil) ihtiyaçlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Ekonomi bilimine göre başlıca üretim faktörleri ve bu faktörlerin üretimden aldığı paylar**Üretim Faktörleri**

1. Doğal Kaynaklar	Üretimden aldığı pay → Rant
2. Emek	Üretimden aldığı pay → Ücret
3. Sermaye	Üretimden aldığı pay → Faiz
4. Müteşebbis	Üretimden aldığı pay → Kâr
5. Bilgi	Üretimden aldığı pay → Başarı (21. Yüzyılda)

Üretim: Doğal kaynaklar, sermaye ve insan emeğinin müteşebbis tarafından mal ve hizmetlere dönüştürülmesi işlemidir.

1. Doğal Kaynaklar: Yeryüzünün altında ve üstünde bulunan tüm kaynakları kapsamaktadır. Örneğin, toprak, su, maden ve mineraller, petrol ve orman önemli sayılabilen doğal üretim faktörlerini oluşturmaktadır. Tarımsal üretimde en fazla yararlanılan doğal kaynaklar toprak ve arazidir. Arazi sınırı ve toprakta derinliği ifade etmektedir. Tarımda bu kaynaktan hem genişlik hem de derinlik olarak yararlanıldığından arazi ve toprak tarımda genelde eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Araziden üzerinde bitki ve hayvan yetiştiriciliği yapılması ile tarımsal üretime doğrudan katıldığı gibi üzerindeki bina, yol vb. gibi tesislerle de üretime dolaylı yoldan katılmaktadır. Doğal kaynak olarak arazinin üretimden aldığı pay ranttır.

Üretim faktörü olan toprağın fiyatı olarak rant, bu faktörden belirli bir süre yararlanabilmek için ödenen bir bedeldir. Ancak bu bedelin toprak üzerinde yapılan yatırımların maliyetlerini kapsamaması gerekmektedir. Çünkü Rant (Net Gelir), toprak faktörünün orjinal durumunda kullanılması karşılığı ödenen bedeldir. Bu bağlamda rant, toprak sahiplerinin hiçbir çaba göstermeden üretimden aldıkları payı göstermektedir. Bu nedenle rantın belirlenebilmesi için; toprak parçası üzerinde üretilen bir ürünün üretiminde diğer faktörlerde (emek, sermaye, girişim) kullanılmış ise, bu faktörlerin paylarının elde edilen toplam gelirden ayrılması gerekmektedir.

$$\boxed{\text{Rant} = \text{Gelir} - (\text{Ücret} + \text{Kâr} + \text{Faiz})}$$

2. Emek: İnsanların veya iş görenlerin bir işte ortaya koydukları bedensel ve düşünsel (zihinsel) çabalara emek veya işgücü adı verilir. Üretim faktörleri arasında en önemli olanı emek faktörüdür. Emeğin üretimden aldığı pay ücrettir. İnsanlar emeklerinin karşılığında ücret alırlar.

3. Sermaye: Ekonomi biliminde sermaye doğada serbest biçimde bulunmayan fakat insan tarafından üretilmiş alet-makine, bina, işlenmiş hammadde gibi maddi varlıklardır. Bu anlamda para direk üretimde kullanılmadığı için sermaye değildir. Ancak mal ve hizmet üretiminde kullanıldıktan sonra sermaye olarak kabul edilmektedir. Sermayenin diğer bölümünü oluşturan "gayri maddi varlıklar" ise, genellikle "maddi olmayan" veya "gayri maddi sermaye" olarak da düşünülebilir. Gayri maddi varlıklar ise, elle tutulup gözle görülmesi olanaklı olmayan teknik bilgi, lisans ve patent hakları ve markalar gibi öğelerden oluşur. Sermayenin üretimden aldığı pay faizdir.

4. Müteşebbis (Girişimci): Diğer üretim faktörlerini düzenli bir organizasyonla bir araya getiren kişidir. Yani neyin üretileceğine, üretilen ürünlerin kimlere satılacağına, hangi işlerin kimler tarafından yapılacağına, gelirlerin ve giderlerin ne olacağına bir kişi veya bir grup kişi karar vermeli ve kaynakları etkin bir biçimde harekete geçirmelidir. Bu işlevlerin yerine getirilmesi girişimci (işadamı) veya işletme yöneticisinin görevidir. Böylece girişimci (müteşebbis), kâr sağlamak amacıyla işletmeyi kuran ve genellikle harekete geçiren kişidir.

5-Bilgi ve Teknoloji: 21.yy'da diğer üretim faktörlerinden ayrılarak işletmelerin başarılı olmasına katkı sağlamaktadır.

Tarım Ekonomisi: Üreticilerin toprak, emek, sermaye, müteşebbis gibi kıt üretim kaynaklarını üretimde nasıl tercih ettiklerini ve bu tercihlerin ürünlerin üretim öncesinden ve ürünün tüketimden sonraki aşamaya kadar bir plan ve program çerçevesinde en uygun şekilde karşılanması için ekonominin temel ilkelerini tarıma uygulayan sosyal bir bilim dalıdır. Tarım ekonomisi bilimi bu planları uygularken yönetim, finansman, muhasebe, işletmecilik, pazarlama, politika, örgütlenme, hukuk, sosyoloji, matematik, istatistik, ekonometri, yayım, kıymet takdiri gibi konularda gerekli donanımına sahip uzmanlarla bu plan ve programları yürütmeye çalışmaktadır. Çalışmalar yürütülürken ürünlerin arz ve talep durumları, yıllık fiyat değişimleri, üretim fonksiyonları, faktörlerin üretim elastikiyetleri ve üreticinin sorunları saptanan araştırma programlarında, tarımla uğraşan nüfusa ait sosyal ve kültürel verilerin yanında tüketici özellikleri de toplanmaktadır. Bu verileri dikkate alarak yapılan çeşitli analizler sonucunda üreticilerin üretim ve gelir düzeylerini artıracak genel yaşam koşullarını iyileştirecek ve tarımsal işletmelerin rekabet edebilirliğinin artıracak politikalar geliştirilmesinde ve tüketiciyi koruma amaçlı veya perakendecilere pazar hakkında bilgiler vermek amaçlı çalışmalarda yapılmaktadır.

Bazı Ekonomik Kavramlar

Ürün: İnsan ihtiyaçlarını dolaylı veya direkt olarak karşılamak için bir fiziksel veya zihinsel çaba sonucu ortaya çıkarılan mal ve hizmetlere denmektedir. Yani insan ihtiyaçlarını karşılayan somut olarak mallara ve soyut olarak hizmetlere ürün denir.

Mal: İnsan ihtiyaçlarını doğrudan veya dolaylı olarak karşılama özelliğine sahip ve genellikle para veya başka bir ekonomik madde ile değişilebilen somut nesnelere (maddelere) denir.

Hizmet: İnsan ihtiyaçlarını karşılamak için insan ve makineler tarafından yapılan soyut işlemlerdir.

Meta: Karl Marx tarafından kapitalizmin kaynağı olarak dikkate alınmış ve kapitalizmin ekonomik hücresi olarak değerlendirilmiştir. Sadece aile tüketimine ayrılan ürün meta olarak kabul edilmezken, pazara sunulan yani satış değeri olan ürünler meta olarak kabul edilmektedir. Yalnızca kullanım amacıyla üretilen nesneler ya da kullanım değerinden ibaret olan maddeler meta değildirler; ancak başka bir ürünle değiştirmek ya da satmak için bir şey yapılırsa yani nesnede bir değişim değeri söz konusu ise o nesne bir metadır.

Mübadele (Değişim): Bir mal veya hizmetin başka bir mal ve hizmet ile ya da para ile değiştirilmesine denir. Malın malla değişimine ekonomide *trampa* denmektedir.

Arz: Belirli bir ürünün belirli bir miktarını belirli bir dönemde, belirli bir fiyattan piyasaya sunma arzusudur. Arz bazen üretime eşit olmaktadır. Ancak üründen ürüne değişiklik göstermektedir. Örneğin 2020 yılında muz üretimi 160 milyon ton, ithalat 300 milyon ton ve ihracatta 10 milyon tondur. Buna göre 2020 yılında Türkiye’de piyasaya muz arzı 450 milyon tondur.

Talep: Belirli bir ürünün belirli bir miktarını belirli bir dönemde belirli bir fiyattan satın alma arzudur. Talep için kısaca satın alma isteği ile desteklenmiş satın alma isteği de denmektedir. Türkiye kendi piyasasında muz talebi yıllık 400-500 milyon ton civarındadır.

Türev talep: Aracı talebidir. Süte talep oluşturan bir mandıra türev talebe iyi bir örnektir. Mandıralar sütü alıp işleyip süt ürünlerine dönüştürüp tekrar satmaktadır.

Denge Fiyatı: Bir malın fiyatının arz ve talebin kesiştiği (eşit olduğu) yerde oluşur. Buna piyasa fiyatı da denmektedir.

Esneklik (Elastikiyet): Arz ve Talebin fiyat değişmelerine karşı duyarlılığını ölçmek için kullanılır. Pazarlamacılar ve üreticiler bir ürünün arz ve talep esnekliğine göre fiyatlarını belirlemek istemektedirler. Hükümetler özellikle vergi ve fiyat politikalarını belirlerken kullanmaktadırlar. Esneklik ve elastikiyet mikroekonominin yanı sıra makroekonomide de

kullanılan bir terimdir. Eğer arz talebi karşılayamazsa ürünün esnekliğine göre fiyatlar az veya çok artış göstermektedir. Eğer arz esnekliği düşük ise fiyatlar aşırı yükselmektedir.

Diğer Şartlar Sabittir (*Ceteris Paribus*) Varsayımı: Bir iktisadi olguyu etkileyen çok sayıda faktörden sadece bir tanesinin değiştiği, diğer faktörlerin ise sabit olmasını ifade eden varsayımdır.

Ekonomik Etkinlik: Üretim faktörlerinin toplumdaki tüketicilerin ürün tercihine göre üretim faktörlerinin bu ürünlere etkin olarak kullanılmasını ifade etmektedir.

Teknik Etkinlik: Üretim faktörlerinin etkin olarak kullanılmasıdır.

İhtiyaç: Karşılanmadığı zaman kişilere acı ve üzüntü, karşılandığında ise mutluluk (haz) veren bir duygudur. İnsanın hayatta kalabilmesi için mutlaka karşılanması gereken ihtiyaçlara zorunlu ihtiyaçlar ve insanın hayatta kalması üzerine etkili olmayan ihtiyaçlara kültürel ve sosyal ihtiyaçlar adı verilmektedir.

Fayda: Mal veya hizmetlerin herhangi bir ihtiyacı giderebilme yeteneği veya derecesidir. *Kardinal Fayda:* Ölçülebilir fayda ve *Ordinal Fayda:* Ölçülemez ama karşılaştırılabilir faydadır.

Kıtlık: İnsanların bütün gereksinimlerini karşılayabilecek kadar çok sayıda olmayan her mal için kullanılmaktadır.

Optimum: En uygun demektir. Mal ve hizmet üretimi için gerekli olan kıt kaynakların, İnsan ihtiyaçlarını *optimum* (en uygun) düzeyde kullanılmasına yardımcı olan bilim ekonomidir.

Maksimum: En fazla, en iyi demektir. İnsanlar faydalarını maksimum (en fazla) yapacak ürün bileşimlerine ayırdıklarında mutlu olmaktadır.

Minimum: En az demektir. İnsanlar masraflarını minimum yapmaya çalışmaktadırlar. Ekonomide iki kural vardır. Bunlardan biri *minimizasyon* diğeri *maksimizasyondur*. Minimizasyon; belirli bir üretimi en az masrafla gerçekleştirmek ve maksimizasyon ise belirli bir kaynakla maksimum üretimi sağlamaktır.

Marjinal: Herhangi bir değişkenin son biriminde ortaya çıkan değişimi göstermektedir. Birinci türevden bulunmaktadır. Örneğin eğer üretimde, son birim üretimde ortaya çıkan maliyete marjinal maliyet adı verilmektedir. Yani maliyetteki değişimin üretimdeki değişime oranı ile bulunmaktadır. Üretim geliri için son birimi üründen elde edilen kazanç marjinal gelirdir. Gelirdeki değişimin ürünündeki değişime oranı ile bulunmaktadır. Eğer bir şey tüketiliyorsa elde edilen fayda marjinal faydadır. Örneğin çok beklediğimiz bir film vizyona girdiğinde ilk defa seyrettiğimizde bu filminden aldığımız hazın tam puanı 10 puansa bu puanın tamamı marjinal faydadır. Çünkü başlangıçtaki fayda puanı 0'dır. $10-0=10$ 'dur. Eğer bu filmi ikinci kez seyredince bu filminden aldığımız haz azalmaktadır. Diyelim ki haz puanı

olarak toplamda 17 verdik. İlk önce 10'du şimdi 17 aldığımız haz $17-10=7$ oldu. Bu 2. kez filmin marjinal faydası 7'dir. Dikkat edilirse fayda tatmin edildikçe azalır. Belirli bir noktada 0 ve bundan sonra bıkınlık verir yani negatif değerler alır. Bu prensipte *azalan marjinal fayda prensibidir*.

Mikroekonomi: Tüketicilerin ve firmaların ekonomik davranışlarını; ihtiyaç, fayda, değer ve fiyat kavramları ile araştıran iktisat dalıdır. Daha basit bir ifadeyle bir şirketin veya tüketicinin kendi iş işleyişi ve dış ekonomik ilişkilerini bireysel olarak inceleyen iktisat dalıdır.

Makroekonomi: Ülke ekonomisini ve dünya ekonomisini ilgilendiren konu başlıklarını inceleyen bir iktisat dalıdır. İstihdam, milli gelir, enflasyon, kamu dengesi gibi konuları incelemektedir.

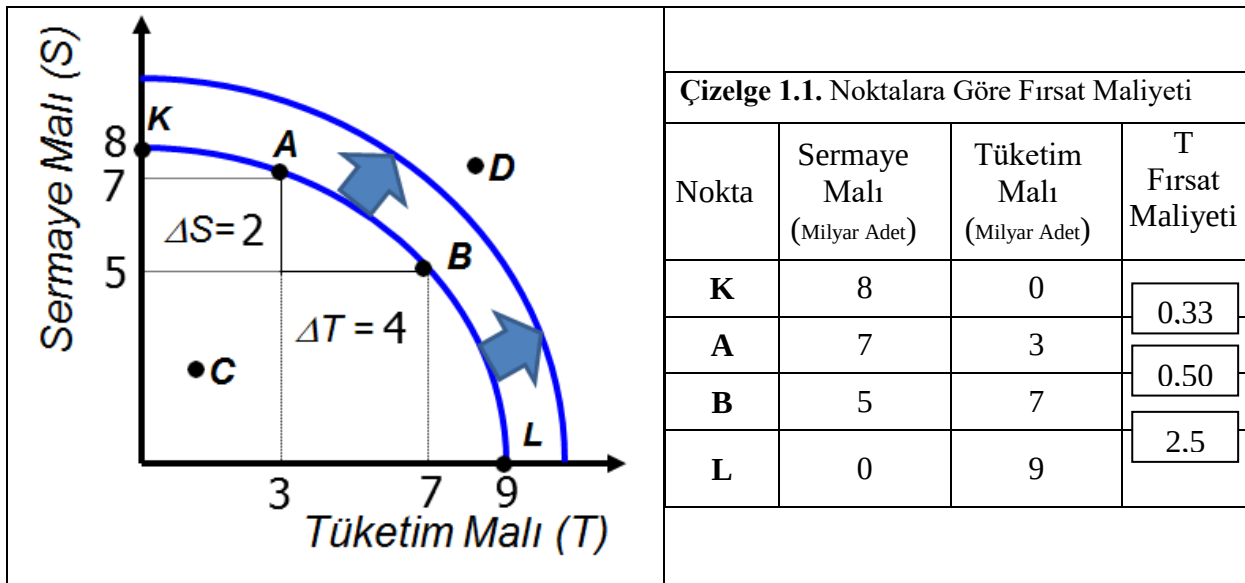
Değer Paradoksu: Adam Smith tarafından ortaya atılmıştır. İnsan hayatı için önem taşıyan, hayatın idamesi için tüketilmesi zorunlu olan malların değerlerinin, gösteriş amacıyla tüketilip hayatı hiçbir önemi olmayan, lüks tüketime konu olan malların değerlerinden daha düşük olması durumudur. Suyun ucuz ve mücevherin pahalı olması buna iyi bir örnektir. Toplam faydası yüksek olan su gibi bir malın değişim değerinin çok az olmasına karşılık, toplam faydası çok az olan elmas gibi bir malın değişim değerinin çok yüksek olmasına değer paradoksu denmektedir. Bu paradoks, bir malın değişim değerinin toplam faydası tarafından değil, marjinal faydası tarafından belirlenmesinden kaynaklanmaktadır. Su çok bulunur fakat marjinal faydası azdır, elmas az bulunur ama marjinal faydası çoktur ve fiyatı belirleyen kriter marjinal faydadır, cevabı verilebilir.

Ekonomik Büyüme ve Ekonomik Kalkınma: Ekonomik büyüme, bir ekonomide zaman içinde mal ve hizmet üretimi miktarında artış olmasıdır. Ekonomide, ekonomik büyüme potansiyel üretimin büyümesi anlamına gelmektedir. Ekonomik büyüme, ulusal gelir düzeyindeki ve birey başına düşen ulusal gelirdeki artışı işaret etmektedir. Ekonomik kalkınma ise, çok daha yapısal bir sonuç yatırımların artması, üretim verimliliğinin yükselmesi anlamına gelmektedir. Ekonomik büyüme ile ekonomik kalkınma genellikle birbirine karıştırılan kavramlardır. Ekonomik kalkınmanın ardında, insan ögesine yapılan yatırımlar ve genel olarak yaşam standartlarının gelişmesi vardır. Bu nedenle de genellikle ekonomik kalkınma ve gelişme biçiminde kullanılır gelişmekte olan ülkeler için söz konusu olmaktadır. Matematiksel ifadelerle, bir yılda üretilen tüm mal ve hizmetlerin toplamı anlamına gelen ulusal gelirin artması, bunun nüfus başına bölündüğünde bulunan birey başına gelir ve bunun yükselmesi, genellikle ve yanlış olarak kalkınma olarak kullanılır. Oysa bu rakamların ifade ettiği gerçeklik, kalkınma değil büyümedir. Eğer, gelir dağılımı adaleti bozuluyorsa, ülkenin eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaşmıyorsa, konut ve sosyal

güvenlik hizmetleri geriliyorsa, ulusal gelir artsa bile, bir kalkınmadan söz etme olanağı yoktur. Tabii gerçek bir kalkınmadan söz etmek için, okur-yazarlığın yükselmesi, eğitilmiş ve uzmanlaşmış işgücünün artması, tüm nüfusun sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınabilmiş olması ve bu arada işsizliğin %1-2 gibi sayılarda dolaşması gerekir. Örneğin Dünya Bankası'nın kalkınma ölçütleri arasında, birey başına düşen hastane yatağı sayısından tutun da, ülkedeki eğitim düzeyine kadar pek çok istatistik yer almaktadır.

Tanımlar açısından, ekonomik büyümenin zorunlu olarak ekonomik kalkınma ve gelişmeyi içermediğini, ekonomik kalkınma ve gelişmenin ise zorunlu olarak kültürel kalkınma ve gelişmeye bağımlı olduğunu söyleyebiliriz.

Üretim Olanakları Eğrisi: Ekonomide kaynakların kıtlığı, tercihler ve fırsat maliyetleri kavramlarını daha iyi anlayabilmek için üretim imkânları (olanakları) eğrisinden yararlanılır. Üretim imkânları eğrisi teknoloji ve kaynaklar veri iken, bütün mevcut kaynaklar etkin bir şekilde üretime yönlendirildiğinde üretilebilen iki malın olası çeşitli bileşimlerini gösteren üretim sınırını ifade etmektedir. Nihai kullanım için üretilen malları da sermaye ve tüketim malı olarak Şekil 1.1'deki gibi iki kategoriye ayırabiliriz. A ve B gibi noktalar üretim (teknik) etkinliğini (kaynakların en etkin şekilde kullanıldığını), eğri içerisinde kalan C gibi noktalarda üretimin etkinsizliğini (kaynakların etkinsiz kullanıldığını), eğrinin dışında kalan D noktasında ise kaynakların ve teknolojinin yetersizliğini göstermektedir. *Teknik etkinlik* olarak ta adlandırılan üretim etkinliğinin yanı sıra bir de *ekonomik etkinlik* (toplumun tercih edeceği mal ve hizmetlerin üretilmesi) kavramı vardır. Eğer üretim olanakları sağa kayarsa ekonomik büyüme gerçekleşmiş olur.

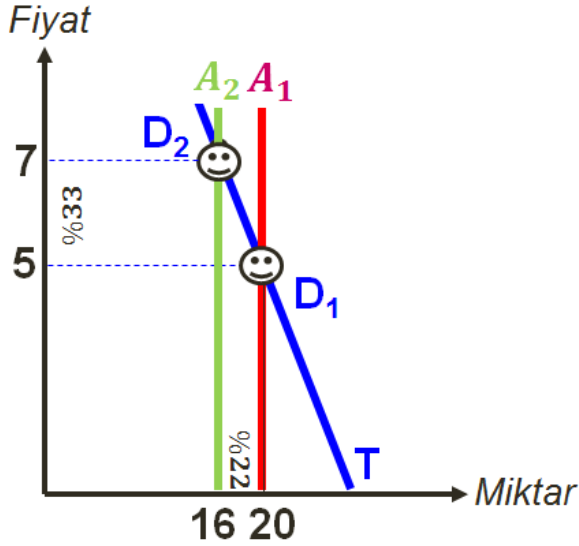

Şekil 1.1. Üretim Olanakları Eğrisi

Çizelge 1.1’de Üretim Olanakları Eğrisinde artan fırsat maliyetleri kanunu söz konusudur. Bir mal veya hizmetin üretim veya tüketim faaliyeti ile ilgili alınan her karar bir başka mal veya hizmetin üretim veya tüketiminden vazgeçme pahasına gerçekleşir. Bu kanun nedeniyle Üretim Olanakları Eğrisi orijine göre içbükey (konkav)’dır. Çizelgede A-B arasında tüketim malının fırsat maliyeti $\Delta S/\Delta T = 1/2$ ’dir. Yani 1 birim fazla tüketim malı üretmek için 0,5 birim sermaye malından vazgeçmek gerekmektedir. Artan fırsat maliyeti arz tarafını azalan marjinal fayda talep kısmını oluşturmaktadır.

King Kanunu (Bolluk Paradoksu): Tarımsal ürünlerde arzın az olması; üreticinin eline daha çok para geçmesi sonucu doğmuştur. Tarım ürünlerinin arzı çok kısa dönemde hemen hiç değiştirilemez. Başka bir deyişle, çok kısa dönemde tarımsal ürünün arz esnekliği yaklaşık olarak sıfıra eşittir. Tarım ürünleri talebi ise, gerek besin maddeleri, gerekse tarımsal hammaddeler için düşük bir esnekliğe sahiptir. Bu durumda arzdaki değişimler, tarımsal ürün fiyatlarını ve tarımsal ürün üreticilerinin gelirlerini geniş ölçüde etkilemektedir. Tarımsal ürün arzı ile gelirler arasında var olan bu ilişkiyi ilk kez, XVII. yüzyılın sonlarına doğru bulan İngiliz düşünür Gregory King olmuştur. Bu ilişki, ekonomide "King Yasası" veya "Bolluk Paradoksu" olarak bilinmektedir. Rene Roy, King Yasasını gelir yönünden ele almıştır. King Yasası daha çok buğday ve buğday türü ürünlere uygulanır. Sebze ve meyveler için pek geçerli değildir. Gregory King, buğday arzında %1 bir azalmanın buğday fiyatını %100 arttırdığını saptamıştır.

King Yasası daha sonraları Malthuscu (Thomas Malthus’a ait) bir görüşle belirtilmiştir. Şöyle ki; buğday miktarı aritmetik bir dizi izleyerek azalırsa, fiyatları ters yönde ve geometrik bir dizi izleyerek yükselir. Bu durum çiftçinin bol ürün yıllarında zarar gördüğünü ve ürünün kıt olduğu yıllarda ise gelirinin arttığını göstermektedir. Ürün bolluğu nedeniyle ürün fiyatlarının düşmesi durumunda, çiftçilerin gelirlerini aynı düzeyde tutabilmek için ekim ve dikim alanlarını genişlettikleri ve bu şekilde fiyatların daha da düşmesine yol açmaktadırlar.

$$Te = \frac{\left(\frac{20 - 16}{20 + 16} \right) * 100}{\left(\frac{5 - 7}{5 + 7} \right) * 100} = \frac{\%22}{-\%33}$$

Başlangıçta ürünü arz edenlerin geliri

$$TG_1 = p_1 * q_1$$

$$TG = 5 * 20 = 100\text{₺}$$

Şekil 1.2. King kanunu (bolluk paradoksu)

Şekil 1.2’de Tarımsal ürünlerin arz koşullarının tipik bir sonucu olan ve *çok üründen az gelir, az üründen çok gelir* durumunu açıklayan King Kanunu verilmiştir.

Arzı kısıttıktan sonra arz edenlerin geliri

$$TG_2 = p_2 * q_2$$

$$TG_2 = 7 * 16 = 112\text{₺}$$

Çok kısa dönemde eğer talep elastikiyeti $0 < T_e < 1$ ise arzı kıstmak üreticilerin gelirini artırmaktadır. Örnekte de görüldüğü üzere talep inelastik olduğunda üretimi 20 birimden 16 birime azaltmak üretici gelirini 12₺ artırmıştır.

King kanununun geçerli olabilmesi için

1. Piyasanın o mala doymuş olması (talep elastikiyeti birden küçük olmalı),
2. O ürünün yakın ikamesi olmamalı (arz elastikiyeti 0 olmalı) ve
3. Tam rekabet şartları geçerli olmalıdır.